

Terugkeren naar de Heemkunde-site kan via de *Terugknop*.

U vindt de *terugknop* bovenin uw scherm, meestal uiterst linksboven.

Heemkundekring Boxtel

Nieuwsbrief februari 2010

Uitnodiging voor onze lezing om 20.00 uur op dinsdag 23 februari 2010 in zaal De Adelaar, Baroniestraat 75, tegenover de H. Hartkerk in Boxtel. Rob de Vrind neemt ons mee terug en geeft een doorkijk naar de toekomst in een multimediale lezing over het fameuze beleg van 's-Hertogenbosch in 1629.

Het beleg van 's-Hertogenbosch in 1629

Rob de Vrind draait de tijd bijna 4 eeuwen terug met zijn lezing over het roemruchte Beleg van 's-Hertogenbosch uit 1629. In 1629 was de stad 's-Hertogenbosch even het middelpunt van de wereld. Prins Frederik Hendrik verwierf wereldfaam door deze 'onneembare' vesting te veroveren op de Spanjaarden. De Vrind laat met behulp van bijzondere computergestuurde beelden en animaties zien hoe dit Beleg van 's-Hertogenbosch heeft plaatsgevonden. Met o.a. een levendige 3D-presentatie toont De Vrind het belang van deze historisch Bossche gebeurtenis in verleden, heden en toekomst.

Hij gaat in op de vraag hoe de historische linie als uitgangspunt kan dienen om in het ommeland van 's-Hertogenbosch cultuur, natuur, agrarische activiteiten en recreatief medegebruik met elkaar te verbinden. Hij laat zien welke natuurwaarden er te vinden zijn op de linie die loopt langs gebieden als De Franse wielen, de Heinis, de Wamberg, de Dungense Keerdijk, Haanwijk, Bossche broek, Vughter hei, de Gement, de Moerputten en het Engeler meer. Lees meer: www.degroenevesting.nl en in het nieuwe nummer van het tijdschrift InBrabant no.1-2010 staat een uitgebreid artikel.

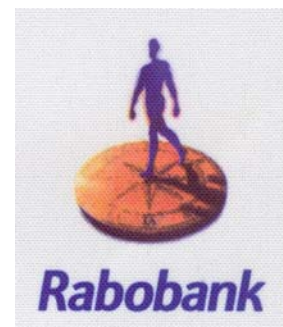
Rob de Vrind is bioloog en duurzaamheidscoördinator op het Koning Willem 1-College. In 2008 mocht hij de Frank Houbenprijs voor Duurzaamheid in ontvangst nemen.

Mededelingen.

- De data voor onze **lezingen in 2010** zijn op dinsdag 30 maart, 27 april, 14 september, 19 oktober, 16 november. **Excursies** op 5 maart naar Museum Koninklijke Marechaussee in Buren en 13 maart Oertijdmuseum in Boxtel – zie het programma elders in deze nieuwsbrief. Busexcursie is gepland op zaterdag 18 september 2010
- Na afloop van onze jaarvergadering verraste Jos Mandos het publiek met een aantal heel bijzondere oude spoor- en andere vervoersfilmpjes. Ook niet-leden kwamen kijken en het leverde ons twee nieuwe leden op: Ad van Gestel en Sjak Doms. Welkom.
- Vanaf 1998 verleenden leden van de heemkundekring op woensdagochtend hulp aan de bezoekers van het Boxtelse **gemeentearchief**. Omdat de archiefbewaarplaats niet meer voldoet en archivaris Wil Doyen zijn werkzaamheden stopt heeft B&W besloten om het Boxtelse en Liempdse archief onder te brengen bij het **Brabants Historisch Informatie Centrum** in de Citadel in 's-Hertogenbosch. Dit sluit mooi aan op de Boxtelse en Liempdse archieven die al bij het BHIC aanwezig zijn, zoals Huis Stapelen 1294-1879, Notarieel archief 1627-1925, Schepenbankarchief 1393-1811. Bij het BHIC zijn toch al veel interessante bronnen over Boxtel en Liempde te vinden, bijvoorbeeld in het Provinciaal archief. Voor bezoekers en onderzoekers betekent het onderbrengen bij het BHIC ruime openingstijden, men is welkom van dinsdag tot vrijdag van 9-17 uur. De Boxtelse en Liempdse archieven zijn vanaf 23 maart op de studiezaal van het BHIC te raadplegen. Zie www.bhic.nl
- **Secretaris & ledenadministratie:** Hanneke Meulenaars-van der Eerden, Liempdseweg 3, 5283 RB Boxtel, 0411-684586 secretaris@heemkundeboxtel.nl
- **Website:** www.heemkundeboxtel.nl
- **Penningmeester:** Frans van Susante, 0411-678103, penningmeester@heemkundeboxtel.nl
Contributie 20 euro op rekeningnummer 3725764 t.n.v. Penningmeester Heemkundigekring, Hendrik Verheeslaan 29, 5283 CP Boxtel of contant.

Determinatiedag van archeologische vondsten in het Oertijdmuseum

Excursie Museum Koninklijke Marechaussee in Buren

Datum: vrijdag 5 maart 2010.

Tijd: 10.45 – 15.00 uur

Locatie: Marechausseemuseum, Weeshuiswal 9, 4116BR te Buren, tel.0344-571256

Entreekosten: heemkundekring

Vervoer: met eigen vervoer, indien u wilt meerijden svp doorgeven aan secretaris.

Opgave: Door het gladde weer is de excursie van 15 jan. niet doorgegaan, maar we rekenen nu op een grote opkomst. Graag van te voren opgeven bij Hanneke Meulenaars, telefonisch 0411-684586 of per e-mail secretaris@heemkundeboxtel.nl

De geschiedenis van de Koninklijke Marechaussee in Boxtel is door ons heemkundelid Christ van Eekelen beschreven in zijn boek "Koninklijke Marechaussee, Brigade Boxtel" De geschiedenis van de Boxtelse Marechaussee vangt aan in 1818 en de brigade Boxtel sluit noodgedwongen zijn deuren bij het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog in 1940. Vier jaar eerder, in 1814, wordt de Koninklijke Marechaussee opgericht, gelijk met het Koninkrijk der Nederlanden met koning Willem I. In het begin waren de meeste brigades (kazernes) te vinden in het zuiden (het huidige België), later zullen er in heel Nederland kazernes gebouwd worden. In de Oranjestad Buren, vlak bij Tiel (56 km van Boxtel) bevindt zich sinds 1973 het Museum der Koninklijke Marechaussee. Het museum geeft een interessant beeld van het 'Wapen' der Koninklijke Marechaussee en biedt jaarlijks een wisseltentoonstelling. De vaste expositie van het museum gaat in op de Koninklijke Marechaussee van de oprichting tot nu. De verschillende periodes met de daarbij behorende politiekorpsen als Rijks- en Gemeenteveldwacht, Politietroepen en Rijkspolitie. Ook de oude

Gemeentepolitie is uitgebreid in de expositie aanwezig en er is ruimte gereserveerd voor oud-commandanten, inspecteurs en personen die op de één of de andere manier een belangrijke rol hebben gespeeld bij de Koninklijke Marechaussee. De werkzaamheden op de brigades waaronder brigadebureau, stallen, smidse en het rijdend erfgoed zijn andere bezienswaardigheden in het museum. In het Weeshuis zijn o.a. vele exemplaren van rollend materieel geëxposeerd zoals jeepts, motoren, de M113 en tal van andere voertuigen. Twee oud-marechaussees en leden van de Heemkundekring, Jack Vlaming en Christ van Eekelen, reizen mee naar Buren. Zij kunnen ongetwijfeld in het museum veel toelichten.

Op 5 maart worden we om 10.45 welkom geheten in de dependance van het Museum, waarna een korte inleiding over de geschiedenis van de Marechaussee en het museum gegeven wordt. Hierna volgt een rondleiding in zowel de Dependance, waar veel rollend materieel te zien is, als in het museum. Omstreeks 15.00 uur sluiten we het bezoek aan het museum af. U wordt verzocht zelf een lunch mee te nemen of een bezoek te brengen aan een van de eetgelegenheden in het stadje Buren.

routebeschrijving: Den Bosch richting Utrecht. Bij knooppunt Deil naar de A15 richting Nijmegen – Tiel; na 12 kilometer de afslag Tiel en daarna de afslag Buren. Bij de rotonde rechts af. 1^e straat rechts is de Weeshuiswal. (bij de rotonde links is een grote parkeerplaats)

Verslag Jaarvergadering 19 januari 2010

- **Welkom en opening van de jaarvergadering.** Voorzitter Dik Bol opent de vergadering. Er zijn 45 aanwezig. De heemkundekring heeft 134 leden. In 2009 zijn 12 leden overleden. De voorzitter zegt dat nieuwe leden zeer welkom zijn. Verder vraagt hij om e-mailadressen om leden snel en efficiënt op de hoogte te houden. Als we uw e-mail nog niet hebben, svp e-mail aan secretaris@heemkundeboxtel.nl
- **Verslag jaarvergadering van 20 januari 2009.**
Het verslag van secretaris Hanneke Meulenaars van 20 jan. 2009 wordt goedgekeurd.
- **Financieel verslag over 2009** wordt door penningmeester Frans van Susante toegelicht. Het ontvangen subsidiegeld voor de kerkheuvel is deels uitgegeven in 2009 en deels geormerkt voor 2010. Van de RABO ontvangen we een bedrag, vandaar het RABO-logo in onze nieuwsbrieven. Er waren te weinig deelnemers voor de busexcursiereis naar Gent, waardoor deze reis een negatief saldo heeft.
- **De kascommissie** bestaat uit Thea van Bragt en Marijke Beijnsens-van Casteren. Alles is in orde bevonden en ze dechargeren de penningmeester. In 2010 blijven dezelfde kascommissieleden.
- **Begroting voor 2010:** de contributie blijft 20 euro per jaar. U krijgt geen acceptgiro, maar kunt contant te betalen aan de penningmeester of €20 overmaken op giro 3725764.
- **Bestuursaangelegenheden:** statutair zijn aftredend de bestuursleden Dik Bol en Frans Tillie. Er zijn geen tegenkandidaten en beiden worden herkozen.
- **Overzicht bestuursactiviteiten in 2009.** Bestuur bestaat uit: voorzitter Dik Bol; secretaris Hanneke Meulenaars-van der Eerden; penningmeester Frans van Susante; leden Frans Tillie, Martien Dijstelbloem, Gerard Buiks en Joop Schuller.
Het bestuur was betrokken bij gemeentelijk overleg, Archeologie, kartrekker bij het Kerkheuvelproject, tentoonstelling over Romeinen en determinatiedag van archeologische vondsten in het Oertijdmuseum op Open Monumentendag, Waterdag. Frans van Susante kreeg een Koninklijke onderscheiding voor ondermeer zijn jarenlange inzet voor onze heemkundekring.
- **Overzicht ledenactiviteiten in 2009.** Voor onze leden werden 7 lezingen gehouden, 3 excursies en de busexcursie naar Gent.
- **Overzicht van de werkgroepactiviteiten in 2009.**
 - **Fotowerkgroep:** Christ van Eekelen en Rini van Oirschot, erg actief geweest. 2656 foto's zijn gescand en te raadplegen via www.filmenfotobank-nb.nl
 - **Fotobank in Brabants Centrum:** Christ van Eekelen zorgt elke week voor historische foto's, waarbij in overleg met de redactie een leuk verhaal gemaakt wordt.
 - **Projectgroep Kerkheuvel:** Hans de Visser, Martien Dijstelbloem en Hanneke Meulenaars begeleiden de boringen op de kerkheuvel en doen historisch onderzoek.
 - **Website heemkundekring:** Jos Mandos is onze onmisbare webmaster. Jos plaatst wekelijks leuke links. Zie www.heemkundeboxtel.nl . Op onze website zijn foto's geplaatst van onze excursies.
 - **Duits Lijntje:** De spoorfanaten Jos Mandos en Frans Tillie volgen de ontwikkelingen rond het spoor op de voet.
 - **Gemeentearchief:** Frans van Susante, Rini van Oirschot en Christ van Eekelen helpen op woensdagochtend bezoekers van het gemeentearchief.
 - **Werkgroep archeologie:** Dik Bol, Martien Dijstelbloem, José Poort, Carlo Spee en René Fraaye zijn alert op archeologische plekken, tentoonstelling in Oertijdmuseum.
 - **Publicaties:** uitgave door de heemkundekring van het boek over de Marechaussee, geschreven door Christ van Eekelen.
 - **Kleine monumenten:** Inventarisatie 250 monumentjes, samen met monumentencommissie.
 - **Bibliotheek:** de heemkundekring heeft boeken over Boxtel, die door leden geleend kunnen worden. Van de Paters Assumptionisten hebben we onlangs veel boeken gekregen.
- **Rondvraag.**
- **Sluiting van de jaarvergadering.**
Het bestuur biedt de consumptie in de pauze aan de leden aan.

Excursie Oertijdmuseum – Romeinen langs Dommel

Datum: zaterdag 13 maart 2010.

Tijd: 9.30 – 12.30 uur

- 9.30 uur Aanvang. Om 10 uur mogen andere bezoekers binnen, dus we kunnen in alle rust kijken en luisteren. Rondleiding door directeur Rene Fraaije en Dik Bol. Uitleg over welke vondsten waar gevonden zijn, achtergronden van de prachtige voorwerpen.
- 10.45 uur Gezamenlijk kopje koffie / thee
- 11.15 uur Beknopte rondleiding langs de belangrijkste items in de rest van het Oertijd museum. En -als het weer het toelaat- een kort bezoek aan de tuin.
- 12.30 uur Afsluiting

Locatie: Oertijdmuseum, Bosscheweg 80 te Boxtel.

Kosten: heemkundekring

Vervoer: met eigen vervoer, indien u wilt meerijden svp doorgeven aan secretaris Hanneke Meulenaars.

Opgave: u hoeft zich niet van tevoren op te geven.

Gedurende vier eeuwen was Noord Brabant onder Romeins bestuur. Al die tijd beïnvloedde de Romeinse overheid het leven en de cultuur van de toenmalige bewoners en (indirect) dat van de volgende generaties, tot op de dag van vandaag. Wist u dat o.a. de bosfazant, pauw en karper evenals walnoot, tamme kastanje en rabarber allemaal door de Romeinen zijn meegebracht? De belangrijkste archeologische vondsten uit de tijd van de Romeinen binnen het stroomgebied van De Dommel van grofweg het prehistorisch dorp in Eindhoven tot de tempel van Empel worden vanaf 1 december 2009 geëxposeerd.

Voor het eerst zal een deel van de rijke muntschat uit Vught, een bouwoffer en deel van een waterput uit het Boxtelse nieuwbouwproject “In Goede Aarde” aan het publiek worden getoond. De waterput en het bouwoffer zijn respectievelijk begin 2008 en 2009 opgegraven tijdens het nieuwbouwproject “In Goede Aarde”. Het hout van de waterput is geborgen door een lid van de lokale archeologie werkgroep, gedateerd op 148 n. Chr. en vervolgens geconserveerd door medewerkers van het Oertijdmuseum. Uit de bouwput werden bijna 200 scherven geborgen waaronder resten van dolia (opbergvaten), amfora (wijnkannen) en wrijfschalen voor de bereiding van sauzen. Ook een dakpan met de indruk van kattenpootjes werd bij deze opgravingen gevonden.

Het bouwoffer bestaat uit een inheemse honingpot afgedekt door een met bladmotief versierd terra sigillata schaalje, gemaakt in zuid Frankrijk. Het voorkomen van terra sigillata aardewerk, ander versierd aardewerk zoals een zwarte jachtbeker met diermotief, en glaswerk duidt er op dat de inwoners van het toenmalige Boxtel zeker niet tot de armsten binnen het Romeinse Rijk behoorden. Een stempel op de bodem van een Romeins aardewerk bord leert ons dat dit bord uit Zuid Gallie is geïmporteerd.

In september 1962 werd langs de Essche Stroom nabij Halder, tussen Vught en Sint Michielsgestel, een zeer grote muntschat door spelende kinderen gevonden. Deze schat bestaat uit bijna 5000 Romeinse munten en 4 zilveren lepels en is de op één na grootste ooit in Nederland uit die tijd gevonden. Er zijn uiteindelijk 4778 munten beschreven maar het totaal was waarschijnlijk over de 5.000. Door de chaotische taferelen kort na het ontdekken van de schat hebben veel voorbijgangers er een aantal mee naar huis

genomen. De munten stammen uit de periode 253 tot 275 na Christus en zijn allemaal antoniniani, een muntsoort die in die tijd gangbaar was. De periode is bepaald aan de hand van de regeringsperiode van de keizers die op de munten zijn afgebeeld. Er zitten munten in de schat van 14 keizers (en onderkeizers).

In 214 na Chr. werd de antoninianus als munt geïntroduceerd door keizer Caracalla, wiens officiële naam Antoninus was. Een antoninianus is twee denarii waard en was aanvankelijk van zilver. Door de geldontwaarding (inflatie) werd de munt al snel van brons met een steeds dunner laagje zilver er overheen. Nog later was de munt geheel van koper.

De koopkracht van de antoninianus was gering in de periode van de muntschat. Een boerenknecht verdiende per dag 15 antoniniani, waarmee hij net een grote kip kon kopen. Voor 1 antoninianus kocht hij 2 eieren. Een dure mantel kostte de halve muntschat. Door het ontbreken van papiergeld, moet het kopen van een huis in die tijd wel enorm veel munten gekost hebben. De ruim 4700 munten van de schat wogen al 16 kilo tezamen.

In de expositie zijn 5 munten van verschillende keizers uit deze schat te zien. De totale schat kan niet tentoongesteld worden, omdat onderzoekers bezig zijn om de verdeling en samenstelling van de schat te analyseren. De antoniniani die te zien zijn:

Keizer Quintillus (270 na Chr.) regeerde slechts 17 dagen.

Keizer Aurelianus (270-275) bracht delen van het Romeinse rijk weer samen onder zijn heerschappij. In Rome bestaat nog een stadsmuur die hij liet bouwen.

Keizer Posthumus (259-268) stichtte een eigen rijk binnen het Romeinse rijk, het Gallische rijk.

Voorgaande drie keizers zijn allemaal door moord aan hun einde gekomen.

Keizers Tertricus I en II (270-273) waren vader en zoon. Ze regeerden samen over het Gallische rijk. Ze werden afgezet door Aurelianus.

RF ST AT 16A 100 CM PB 3014

Ook enkele fraaie muntvondsten uit Boxtel zijn te zien zoals een fraaie sestertius uit 182 n. Chr. met beeltenis van Marcus Aurelius gevonden in 2005 en een as van Nero die geslagen is in Lyon uit 60 n. Chr. gevonden in 2009.

Speciaal voor deze expositie zijn nog nooit eerder tentoongestelde onderwerpen, zoals een bronzen speerpunt en een zwarte kookpot uit de bodemarchieven van Boxtel, gerestaureerd. De zwarte kookpot, die later als urn gebruikt werd, werd al in 1866 op De Heult in een grafheuvel gevonden.

Opvallende gebruiksvoorwerpen zoals een ampulla in

de vorm van een Bacchus buste, een barnstenen spinrok, vergulde schijffibula's en bewerkte halfedelstenen uit de graven van Esch, een prachtige wijnzeef, fraai bewerkte fibula (jasspelden) en verzilverde handspiegels laten zien wat voor moois en welke technieken de Romeinen ons toen hebben gebracht.

Topstukken zoals een compleet graf met crematieresten en grafgiften uit Esch, een Romeinse ruitershelm met toebehoren uit de tempel van Empel en belangrijke importgoederen zijn geleend van het Noord Brabants Museum.

Een reconstructie van een inheemse boerderij (geleend van Museum Kempenland) en de Tempel van Empel evenals twee korte filmpjes over de opgegraven brug bij Cuyk en de Tempel van Empel complementeren de expositie.

Door al deze vondsten en vooral die van de laatste jaren wordt meer en meer duidelijk dat in de tijd van de Romeinen er in onze streek veel meer bedrijvigheid en welvaart was als voorheen gedacht. Deze expositie is opgezet door de **archeologie werkgroep Boxtel** en mogelijk gemaakt door een samenwerking met het Noord Brabants Museum te Den Bosch evenals een bijdrage van de gemeente Boxtel.

Heemkundekring Boxtel

Nieuwsbrief maart 2010

Het bestuur van de heemkundekring nodigt u uit voor onze lezing op dinsdag 30 maart 2010 in zaal De Adelaar, Baroniestraat 75, Boxtel. De lezing begint om 20.00 uur. Jopie de Haan uit Haaren vertelt aan de hand van afbeeldingen over de populaire heilige Antonius Abt ofwel Antonius met het varken. Zowel het Haarense als het Liempdse gilde heeft hem als patroon en in Esch is Antonius de beschermheilige van de paarden.

SINT ANTONIUS ABT van woestijnvader tot folklore heilige

In de vroeg christelijke tijd deed zich het bijzondere fenomeen voor dat mensen zich uit overtuiging terugtrokken in de eenzaamheid van de woestijn van onder andere Egypte. Ze deden dit omdat zij er van overtuigd waren dat zij op deze manier alle wereldse begeerten konden bestrijden en zo dicht bij God konden komen.

Sint Antonius Abt was één van de eerste woestijnvaders. Hij is een voorbeeld geweest voor zijn volgelingen in zijn eigen tijd en in de eeuwen na hem.

In deze lezing wordt een beeld gegeven van de manier van leven in de woestijn aan de hand van het levensverhaal van Antonius Abt. Er komen vragen aan bod zoals: Hoe konden deze bewoners onder de harde leefomstandigheden van de woestijn overleven? Waar kwam hun inspiratie vandaan? Wat is hun invloed geweest op het verdere geestelijke leven van de christenen?

Het verhaal gaat verder met de verspreiding van de roem van Antonius Abt vanuit het oosten naar het westen. Er wordt uitgebreid ingegaan op de verandering die de verering van Antonius Abt na de elfde eeuw na Christus heeft ondergaan en hoe deze uiteindelijk is uitgemondd in een verering van een beschermheilige waarbij folkloristische gebruiken een belangrijke plaats innemen. Het lijkt alsof de oorspronkelijke intentie waarmee Antonius Abt zijn leven in eenzaamheid heeft gesleten is verdwenen. Of gloort er toch weer een nieuw begin aan de horizon?

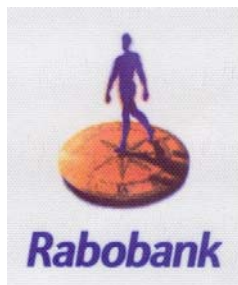
Mededelingen.

- De volgende lezingen zijn op dinsdag 27 april (Roger van Laere over Park Molenwijk), 14 september, 19 oktober, 16 november. De heemkundereis is op zaterdag 18 september 2010.
- Vrijdag 5 maart hebben we met een flinke groep het **Marechausseemuseum in Buren** bezocht. De groep kreeg een geweldige rondleiding door het prachtige voormalige weeshuis. Christ van Eekelen overhandigde een exemplaar van zijn boek over de Boxtelse Marechaussee aan de directeur van het museum Stan Klijnhout, die benadrukte hoe belangrijk het is dat er weer een belangrijk stuk marechausseegegeschiedenis voor het nageslacht vastgelegd is. Het boek is bij onze penningmeester te koop. Meer foto's van de excursie op onze website.

Christ van Eekelen overhandigt zijn boek aan kolonel Klijnhout – Een deel van de groep in de voertuigenhal

- Zaterdag 13 maart om half 10 zijn we welkom in het Oertijdmuseum voor de tentoonstelling over **'Romeinen langs de Dommel'**. Er zijn veel archeologische vondsten uit Boxtel en omgeving te bewonderen. Veel pronkstukken zijn bruiklenen van het Noord-Brabants Museum. U hoeft zich voor deze excursie niet op te geven.
- Het **Boxtelse gemeentearchief** is vanaf 23 maart in Den Bosch bij het BHIC ondergebracht en voor onderzoek beschikbaar. Een groep vaste bezoekers werd op 24 feb. met een rondleiding op de Citadel welkom geheten.

- Op zondag 28 maart heeft de Archeologische studiedag in Oirschot het thema **Opkomst van steden in Noord-Brabant**. Meer info bij de secretaris of op www.brabantsheem.nl
- **Secretaris & ledenadministratie:** Hanneke Meulenaars-van der Eerden, Liempdseweg 3, 5283 RB Boxtel, 0411-684586 secretaris@heemkundeboxtel.nl
- **Website:** www.heemkundeboxtel.nl
- **Penningmeester:** Frans van Susante, 0411-678103, penningmeester@heemkundeboxtel.nl
Contributie 20 euro op rekeningnummer 3725764 t.n.v. Penningmeester Heemkundigekring, Hendrik Verheeslaan 29, 5283 CP Boxtel of contant.